

Arweiniad ar werthu eiddo y mae mwy nag un yn berchen arno

(Dylech hefyd ddarllen Cyfarwyddyd Ymarfer 9G i Reolau'r Llys Gwarchod 2007 sydd ynghlwm)

Cyflwyniad

1. Pan mae dau neu fwy o bobl yn berchen ar eiddo tirol, h.y. tir a thai, gyda'i gilydd, cyfeirir atynt fel ymddiriedolwyr yr eiddo hwnnw. Os bydd un neu fwy o'r ymddiriedolwyr hynny yn methu â rheoli eu heiddo a'u materion, ni fyddant yn gallu llofnodi unrhyw ddogfennau sy'n gyfreithiol rwymol yn delio â'r eiddo. Os yw eiddo o'r fath i gael ei werthu, bydd angen gwneud cais am orchymyn i benodi rhywun i gymryd lle'r ymddiriedolwr neu'r ymddiriedolwyr analluog hynny.
2. Mae adran 20(3)(c) o Ddeddf Galluedd Meddyliol 2005 yn atal dirprwyon rhag cyflawni swyddogaethau ymddiriedolwr. Nid yw hyn yn golygu na all unigolyn sydd wedi'i benodi'n ddirprwy gael ei benodi'n ymddiriedolwr hefyd. Ond, maent yn rolau gwahanol a phenodol a rhaid gwneud ceisiadau ar wahân oherwydd mae'r apwyntiadau'n cael eu gwneud o dan statudau gwahanol.
3. Gellir rhannu ceisiadau ar gyfer penodi ymddiriedolwr newydd ar gyfer eiddo tirol yn ddau brif gategori. Y rheini lle mae cydberchennog â galluedd ar gael ('yr ymddiriedolwr sy'n parhau'), a'r rheini lle mai'r unigolyn heb alluedd yw'r unig ymddiriedolwr sydd ar ôl.
4. Lle y mae ymddiriedolwr neu ymddiriedolwyr sy'n parhau, mae angen gwneud cais i'r llys o dan **Adran 36(9)** o Ddeddf Ymddiriedolwyr 1925 am ganiatâd y llys i'r ymddiriedolwr sy'n parhau benodi ymddiriedolwr newydd yn lle'r unigolyn analluog.
5. Os yr unigolyn analluog yw'r unig ymddiriedolwr sydd ar ôl, bydd angen gwneud cais i'r llys o dan **Adran 54** o Ddeddf Ymddiriedolwyr 1925 am orchymyn i benodi o leiaf dau ymddiriedolwr yn ei le. (Rhaid penodi o leiaf ddau ymddiriedolwr er mwyn gallu gwerthu eiddo.) Mae'r sefyllfa hon yn codi gan amlaf pan mae'r eiddo'n cael ei ddal fel tenantiaid ar y cyd a'r cydberchennog wedi marw. Mae'n bwysig cofio na all ysgutorion ystâd yr ymadawedig ddelio'n gyfreithlon â'r broses o

drosiglwyddo neu werthu'r ystâd oni bai eu bod wedi cael eu rhoi ar y teitl i'r eiddo. Nid ydynt yn ymddiriedolwyr yr eiddo.

Ffurflenni, a beth sy'n ofynnol

(1) Ceisiadau Adran 36(9)

- Y ffi gywir o £400, neu gais i gael dileu'r ffi neu esemptiad rhag talu'r ffi **ynghyd â thystiolaeth ategol**. Oni fydd y ffi wedi'i chynnwys, bydd eich cais yn cael ei ddychwelyd.
- **Ffurflen gais COP1**
- **COP24 Datganiad tyst.** Pwrpas hwn yw rhoi'r wybodaeth ofynnol i'r llys yn unol â pharagraff 5 o Gyfarwyddyd Ymarfer 9G (sydd ynghlwm).
- **COP12 Ymgymeriad arbennig gan ymddiriedolwyr.** Manylion yr ymddiriedolwyr sy'n parhau a'r ymddiriedolwyr newydd arfaethedig, a'r eiddo dan sylw. **Rhaid** i'r holl bartion lofnodi'r ffurflen.
- **COP24 Datganiad tyst.** Tystysgrif ffitrwydd. Yr unig amser y mae angen hwn yw pan nad yw'r ymddiriedolwr newydd arfaethedig yn ddirprwy, yn ddarpar ddirprwy neu'n gyfreithiwr. Rhaid i'r dystysgrif ffitrwydd gael ei llenwi gan rywun sydd yn adnabod yr ymddiriedolwr newydd arfaethedig ers o leiaf dwy flynedd ac yn gallu tystio ei fod yn addas i weithredu.

(2) Ceisiadau Adran 54

- Mae'r ceisiadau hyn yn cynnwys yr un ffurflenni ag a restrir yn (1) uchod.
- Yn yr achosion hynny lle mae cyd-ymddiriedolwr wedi marw, **rhaid** i'r cais gael ei ategu gan gopi o ewyllys yr ymadawedig a grant cynrychiolaeth yng nghyswllt ystâd yr ymadawedig.
- Os yw cyd-denantiaeth yr eiddo wedi'i hollti, **rhaid** ffeilio copi o'r hysbysiad hollti hefyd.

(3) Dogfennau ategol

- Os yw'r tir wedi'i gofrestru, rhaid i'r cais gael ei ategu gan gopi o'r cofnodion yng Nghofrestrfa Tir EM. Os nad yw'r tir wedi'i gofrestru, rhaid ffeilio copi o'r trawsgludiad neu offeryn ymddiriedolaeth arall yn dangos gan bwy y mae'r teitl cyfreithlon.
- Os yw ymddiriedolwr wedi gwneud atwrneiaeth barhaus neu arhosol, dylid ffeilio copi ohoni.

Atwrneiod sydd wedi'u penodi o dan Atwrneiaethau Parhaus ac Arhosol

Mewn achosion lle mae atwrnai yn gweithredu o dan atwrneiaeth gofrestredig, mae wedi cael swyddogaethau ymddiriedolwr **yng nghyswllt ymddiriedolaethau tir** o dan Ddeddf Dirprwy gan Ymddiriedolwyr 1999. Mae hyn yn golygu y gall atwrnai arfer pwerau ymddiriedolwr y Rhoddwr

- I. gyhyd â bod gan y rhoddwr fuddiant llesiantol yn eiddo'r ymddiriedolaeth ar yr adeg yr arferir y swyddogaeth
- II. gyhyd nad oes arwydd nad oedd y rhoddwr am i'r atwrnai arfer ei swyddogaethau ymddiriedolwr.

Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y gall atwrnai sy'n gweithredu o dan bŵer cofrestredig

- I. weithredu gydag unrhyw ymddiriedolwr sy'n parhau i werthu eiddo
- II. penodi ymddiriedolwr newydd i weithredu gydag ef, lle mai'r atwrnai yw'r ymddiriedolwr sy'n parhau neu lle mai'r rhoddwr yw'r unig ymddiriedolwr sydd ar ôl.

Sylwer: os ydych chi'n gwneud cais i benodi ymddiriedolwr newydd lle nad oes dirprwy nac atwrnai yn gweithredu eisoes ar ran yr unigolyn heb alluedd, rhaid i chi ystyried a oes angen gwneud cais arall i'r llys. Er enghraifft, os bydd yr unigolyn heb alluedd yn cael arian o werthu'r eiddo neu dir, yna bydd angen ichi ystyried a ddylai rhywun gael ei benodi gan y llys i reoli'r arian hwn ar ei ran.

Sylwer: os yw ymddiriedolwr yn bwriadu gwerthu unrhyw dir neu eiddo (y mae gan yr unigolyn heb alluedd fuddiant ynddo) i ffrind neu berthynas, rhaid datgelu hyn i'r llys yn y cais a rhaid darparu prisiadau addas gan briswyr lleol dibynadwy.

Cysylltu â ni

Ni chaiff staff y llys roi cyngor cyfreithiol. Os oes angen cyngor cyfreithiol arnoch, cysylltwch â chyfreithiwr.

Ond, os oes gennych gwestiynau am weithdrefnau cyffredinol y llys, neu os oes angen help arnoch i lenwi ffurflenni'r llys, gallwch ffonio

Gwasanaeth Ymholiadau'r Llys Gwarchod ar 0300 456 4600

Gall llinell ymholiadau'r llys fod yn brysur iawn ar adegau. Os nad yw eich cwestiwn yn un brys, efallai y byddai'n well gennych anfon e-bost atom:

courtprotectionenquiries@hmcts.gsi.gov.uk

Gallwch hefyd fynd i'r wefan Gov i gael canllawiau a ffurflenni'r llys. Ewch i www.gov.uk a chwilio am 'Court of Protection'.

CYFARWYDDYD YMARFER – SUT I GYCHWYN ACHOS

Mae'r cyfarwyddyd ymarfer hwn yn ategu Rhan 9 o Reolau'r Llys Gwarchod 2007

Cyfarwyddyd Ymarfer G - Ceisiadau i benodi neu ryddhau ymddiriedolwr

Cyffredinol

1. Mae Rheol 71 yn caniatáu i gyfarwyddyd ymarfer wneud darpariaeth ychwanegol neu wahanol mewn perthynas â cheisiadau penodol.

Ceisiadau y mae'r cyfarwyddyd ymarfer hwn yn berthnasol iddynt

2. Mae'r cyfarwyddyd ymarfer hwn yn gwneud darpariaeth ar gyfer ceisiadau:
 - (a) am arfer unrhyw bŵer (gan gynnwys pŵer i gydsynio) sydd gan P boed hynny fel ymddiriedolwr neu fel arall (adran 18(1)(j) o'r Ddeddf);
 - (b) o dan adran 36(9) o Ddeddf Ymddiriedolwyr 1925 am hawl i benodi ymddiriedolwr newydd yn lle P;
 - (c) o dan adran 54 o Ddeddf Ymddiriedolwyr 1925 yng nghyswllt awdurdodaeth y llys;
 - (d) o dan adran 20 o Ddeddf Ymddiriedolaethau Tir a Phenodiadau Ymddiriedolwyr 1996; neu
 - (e) am gymeradwyaeth y llys ar gyfer penodi ymddiriedolwr y unol â thelerau ymddiriedolaeth.
3. Ni cheir penodi dirprwy i arfer unrhyw bŵer a roddwyd i P, boed fel ymddiriedolwr neu fel arall¹. Felly, rhaid gwneud cais i'r llys i'r llys wneud y cyfryw benderfyniad.

Caniatâd i wneud ceisiadau i'r llys

4. Mae adran 50(1) y Ddeddf a pharagraff 20(2) i Atodlen 3 y Ddeddf a rheolau 51 a 52 yn nodi'r amgylchiadau pan mae neu pan nad oes angen cael caniatâd i wneud cais i'r llys ar gyfer arfer unrhyw rai o'i bwerau o dan y Ddeddf.

Gwybodaeth i'w darparu gyda'r ffurflen gais

5. Yn ychwanegol at ffurflen gais COP1 (a'i hatodiadau) ac unrhyw wybodaeth neu ddogfennau y mae'n rhaid ei darparu yn unol â'r Rheolau neu gyfarwyddyd ymarfer arall, rhaid darparu'r wybodaeth ganlynol (ar ffurf datganiad tyst, gan atodi dogfennau fel arddangosion lle bo angen) ar gyfer unrhyw gais y mae'r cyfarwyddyd ymarfer hwn yn berthnasol iddo:
 - (a) copi o'r ddogfen ymddiriedolaeth bresennol;
 - (b) lle y bo'n berthnasol, copi o'r gwreiddiol o unrhyw drawsgludiad, trosglwyddiad, prydles, aseiniad, ymddiriedolaeth drwy setliad neu ymddiriedolaeth drwy ewyllys;
 - (c) enwau a chyfeiriadau unrhyw ymddiriedolwyr a manylion unrhyw fuddiant llesiannol sydd ganddynt yn yr eiddo ymddiriedolaeth. Os nad yr ymddiriedolwyr presennol yw'r ymddiriedolwyr gwreiddiol, dylid darparu esboniad am sut y daethant yn ymddiriedolwyr a dylid darparu copïau o unrhyw weithredoedd penodi ac ymddeol.
 - (d) enw llawn, cyfeiriad llawn a dyddiad geni unrhyw unigolyn sy'n cael ei gynnig i gymryd lle P fel ymddiriedolwr, a manylion ei berthynas â P;
 - (e) cadarnhad nad yw'r ymddiriedolaeth o dan orchymyn gweinyddu yn yr Adran Siawnsri;
 - (f) os mai dim ond un ymddiriedolwr sy'n parhau sydd ar gael, rhaid i'r ceisydd gadarnhau nad yw'r ymddiriedolwr na'r ymddiriedolwr newydd arfaethedig wedi gwneud atwrneiaeth barhaus neu atwrneiaeth arhosol o blaid y parti arall;

¹ Mae adran 20(3) o'r Ddeddf yn atal dirprwy rhag cael pŵer i arfer y cyfryw bwerau ar ran P.

- (g) os oes atwrneiaeth arhosol neu atwrneiaeth barhaus wedi cael ei gweithredu gan ymddiriedolwr sy'n parhau, rhaid darparu copi ardystiedig o'r ddogfen honno. Os nad yw'r pŵer wedi cael ei gofrestru, rhaid i'r ceisydd gadarnhau bod yr ymddiriedolwr yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau fel ymddiriedolwr o hyd.
 - (h) enw llawn a chyfeiriad unrhyw unigolyn sydd â diddordeb mewn unrhyw eiddo ymddiriedolaeth fel buddiolwr ewyllys, ac a oes unrhyw un ohonynt yn blant neu'n unigolion heb alluedd;
 - (i) os nad yw'r ymddiriedolwr newydd arfaethedig yn gyfreithiwr nac yn gorfforaeth ymddiriedolaeth (banc er enghraifft) a heb ei benodi'n ddirprwy ar gyfer yr ymddiriedolwr heb alluedd, rhaid i'r ceisydd ddarparu datganiad tyst gan unigolyn sy'n annibynnol ar y ceisydd, nad oes ganddo ddim budd yn eiddo'r ymddiriedolaeth, yn tystio i ffitrwydd y ceisydd i gael ei benodi'n ymddiriedolwr;
 - (j) os yw'r cais yn ymwneud â throsglwyddo asedau mewn ymddiriedolaeth ewyllys neu setliad tebyg i enwau ymddiriedolwyr newydd, rhaid darparu manylion cywir am asedau'r ymddiriedolaeth (gan gynnwys manylion llawn unrhyw stociau a chyfranddaliadau sy'n cael eu dal);
 - (k) copi o unrhyw hysbysiad holli a thystiolaeth o'i gyflwyno;
 - (l) copi o'r ewyllys a'r grant profiant ar gyfer ystâd yr ymadawedig (lle y bo'n berthnasol);
 - (m) cadarnhad ynghylch pob caniatâd perthnasol; a
 - (n) copi o ymgymeriad arbennig ymddiriedolwr wedi'i lofnodi.
6. Gall y llys orchymyn i ddeunydd arall gael ei ffeilio gan y ceisydd ac, os bydd, bydd y wybodaeth yn cael ei rhoi ar ffurf datganiad tyst.
7. Os oes unrhyw wybodaeth y cyfeirir ati uchod wedi'i darparu'n barod (e.e. wedi'i chynnwys mewn atodiad i'r ffurflen gais) does dim angen ei darparu eto.

Gwybodaeth ychwanegol i'w darparu os yw'r cais yn ymwneud ag eiddo tirol

8. Yn ogystal â'r wybodaeth a nodir ym mharagraff 5 uchod, os yw'r cais yn ymwneud ag eiddo tirol, rhaid i'r wybodaeth a nodir ym mharagraff 9 isod gael ei darparu. Bydd y wybodaeth yn cael ei rhoi ar ffurf datganiad tyst.
9. Rhaid darparu'r wybodaeth ganlynol:
- (a) cyfeiriad yr eiddo dan sylw ac a yw'n rhydd-ddaliad ynteu'n lesddaliad;
 - (b) rhif teitl yr eiddo a chopi o'i gofnod yn y Gofrestrfa Tir (os yw'r tir wedi'i gofrestru). Os nad yw'r tir wedi cael ei gofrestru, dylai'r ceisydd roi gwybod i'r llys; a
 - (c) os yw'r eiddo yn eiddo lesddaliad, dylai'r ceisydd hysbysu'r llys ynghylch a oes ganddo drwydded neu ganiatâd i aseinio a darparu copi ohono (neu roi gwybod os nad oes rhaid cael trwydded neu ganiatâd a'r rheswm pam nad oes ei angen).
10. Os oes unrhyw wybodaeth y cyfeirir ati uchod wedi'i darparu'n barod (e.e. wedi'i chynnwys mewn atodiad i'r ffurflen gais) does dim angen ei darparu eto.